

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Prima sententia rejicitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

DISPUTATIO V.

De Indifferentia ad bonitatem & malitiam.

CONSIDERATA bonitate & malitiâ actuum humanorum, de eorum indifferentia ad bonitatem & malitiam agendum est, & cum S. Doctore hîc art. 8. & 9. discutendum, an dentur actus indifferentes ex sua specie & in individuo? Unde sit

ARTICVLVS VNICVS.

Virum detur aliquis actus humanus, qui non solum ex sua specie, sed etiam in individuo, seu quoad exercitium sit indifferens?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ.

1. **N**OTANDVM primò: quod sicut duplex est bonitas vel malitia actûs, una essentialis quæ desumitur per ordinem ad objectum, alia accidentalis, quæ derivatur ex fine & circumstantiis: ita duplex potest in eo concipi indifferentia, una essentialis & specifica, quæ sumatur per ordinem ad objectum indifferens; altera accidentalis, quæ derivetur ex ordine ad finem operantis, & alias circumstantias. Quod ut magis declaratur, & itatus hujus celeberrimæ quæstionis clarè percipiatur,
2. Notandum secundò, quod sicut homo potest considerari dupliciter: primò secundum se, & quantum ad ea solum quæ ipsi essentialiter competunt, quâ ratione est solum animal rationale: secundò ut à parte rei de facto ponitur, cum omni eo quod ipsi competit etiam accidentaliter; & sic non solum est animal rationale, sed etiam magnus vel parvus, albus aut niger, sanus vel infirmus, muscus vel philosophus: ita pariter actus humanus dupliciter spectari potest, nempe secundum suam speciem & essentialitatem; & ut exercitus à parte rei, ac vestitus omnibus circumstantiis. Inquirimus ergo, an possit esse indifferens utroque modo, scilicet per ordinem ad objectum, seu in sua essentia & specie; & in individuo, ac pensatis omnibus accidentibus, quæ necessariò illum comitantur? Quæstio autem solum procedit de actu humano, id est libero seu deliberato: nam quoad actus non humanos, seu indeliberatos, maxime qui ex imaginatione procedunt, constat nec bonos esse moraliter, nec malos, etiam si absolutè eorum objecta comparata ad rationem essent bona aut mala; quia defectu libertatis, quæ ad moralitatem necessariò præsupponitur, sunt extra totum genus moris, & sic ad bonum & malum potius negativè quàm privativè indifferentes sunt, ut notavit D. Thomas hîc art. 9. in calce corporis articuli. Hîc etiam solum agimus de indifferentia ad bonitatem & malitiam moralem ordinis naturalis, seu quæ sumitur ex ordine ad finem naturalem: nam lo-

A quando in ordine ad finem supernaturalem, dubium non est quin dentur actus, qui neque sunt boni, neque mali, nec meritorij nec demeritorij: v. g. elemosyna facta ab infideli, vel à peccatore, ob finem naturalem misericordiæ, est actus moraliter bonus; sed quia non procedit ex gratia, quæ est radix & principium meriti in ordine supernaturali, in illo ordine neque meretur præmium, neque supplicium, quia nullo modo ad ordinem illum pertinet. His præmissis,

B Circa propositam difficultatem triplex versatur sententia. Prima est Scoti in 2. dist. 7. docentis nullum dari actum indifferentem ex sua specie, plures tamen actus in individuo indifferentes esse. Secunda D. Thomæ hîc art. 8. & 9. asserentis dari quidem actus indifferentes ex sua specie, nullum tamen esse posse indifferentem in individuo & quoad exercitium. Tertia Vazquezij & aliorum, admitrentium actus ex sua specie & individuo indifferentes.

§. II.

Prima sententia rejicitur.

Dico primò, dari actus indifferentes ex sua specie.

Probatum ratione D. Thomæ hîc art. 8. Actus humanus speciem sumit ab objecto, ut disputatione præcedenti visum est: unde sicut actus illi dicuntur boni ex sua specie, qui tendunt in objectum de se bonum, & contrario illi ex specie sua censentur mali, qui ex vi objecti habent turpitudinem; ita illi indifferentes ex sua specie appellantur, qui habent objectum ex se ad bonum vel malum indifferens, utpote secundum se neque consonum, neque dissonum rationi. Hujusmodi autem esse plures actus voluntatis constat: nam ambulare, levare festucam, ire ad agrum, & hujusmodi, ex objecto non habent bonitatem aut malitiam, sed ad utramque indifferentes sunt; unde ex bono sine honestate, & ex malo vitari possunt, juxta illud Augustini lib. 2. de ferm. Domini in monte: *Sunt quedam facta media, quæ possunt bono vel malo animo fieri, de quibus judicare temerarium est.*

Confirmatur: Communiter dicitur quòd aliqui actus humani sunt boni, quia præcepti, ut abstinere à carnibus die Veneris; & alij mali, quia prohibiti, ut manducare carnes die Veneris: Ergo signum est quòd isti actus sunt indifferentes secundum suam speciem, & quòd possunt ex adjunctis circumstantiis determinari ad bonum vel malum: si enim secundum suam speciem essent determinatè boni aut mali, dicerentur è contrario præcepti quia boni, vel prohibiti quia mali.

E Sed est communis objectio: Inter opposita privativè non datur medium: Atqui bonum & malum opponuntur privativè: Ergo inter illa non mediatur actus indifferens secundum suam speciem.

Confirmatur: Inter verum & falsum respectu propositionis non datur medium; omnis enim propositio aut est determinatè vera, aut determinatè falsa: Ergo neque inter bonum & malum respectu actûs voluntatis.

7. Respondeo primò: quòd licet bonum & malum in naturalibus opponantur privativè, in moralibus tamen opponuntur contrariè: quia peccatum, quod est malum morale, non consistit

fistit in pura privatione, sed in aliquo positivo connotante privationem, ut dicemus in tractatu de peccatis: inter opposita autem contrariè datur medium, ut inter calidum & frigidum, album & nigrum. Quia tamen sententia quæ docet formale peccati, seu malitiam moralem, in sola privatione consistere, probabilitate non caret, & à pluribus Thomistis defenditur, ut juxta hanc sententiam argumentum solvi possit,

8. Respondeo secundò: quod licet inter privativè opposita non detur medium absolute, bene tamen, si apponatur aliqua reduplicatio aut præcisio: v. g. et si aer à parte rei sit lucidus aut tenebrosus, & animal videns aut cæcum; si tamen aer secundum se, & secundum suam essentiam consideretur, neque est lucidus neque tenebrosus; & animal secundum suam prædicata essentialia neque est videns, neque cæcum, sed abstrahit ab utroque. Similiter etiam licet omnis actus humanus, absolute & in individuo sit vel bonus, vel malus moraliter, & sic non detur medium, ut dicemus conclusione sequenti, tamen sumendo reduplicativè, seu addendo *ex specie sua*, datur aliquis actus humanus, qui neque est bonus, neque malus, sed indifferens, ille scilicet qui versatur circa objectum, neque consonum neque dissonum rationi.

9. Ex quo patet solutio confirmationis: nam licet inter verum & falsum, respectu propositionis, absolute non detur medium, si tamen fiat aliqua præcisio aut reduplicatio, potest dari medium: propositiones enim de futuro contingenti, prout antecedunt decretum, & dicunt habitudinem ad rem significatam, neque sunt veræ, neque falsæ, sed indifferentes ad veritatem & falsitatem, quia pro illo priori earum objectum nec est futurum, neque non futurum, sed purè possibile, & merè indifferens ad futuritionem vel non futuritionem, ut latè expendimus in tractatu de scientia Dei. Huic ergo indifferentiæ correspondet in actibus humanis indifferentia secundum obiectum ad bonum & malum: sicut determinationi ad verum vel falsum ex decreto, correspondet determinatio ad bonum vel malum in individuo.

10. Ex hoc etiam facillè solvetur istud argumentum, quod contra nostram conclusionem fieri solet. Omnis species semper reperitur in aliquo individuo: Sed non potest dari actus indifferens in individuo, ut ostendimus §. sequenti: Ergo nec secundum suam speciem. Respondetur enim, quod licet species, quæ actui humano absolute convenit, in aliquo individuo reperitur, ea tamen quæ illi competit sub quadam præcisione & statu, quo attingit, vel concipitur attingere objectum sine circumstantiis, non potest ad individua descendere, quia in individuo inveniuntur circumstantiæ, sine quibus individuatio non datur: indifferentia autem ad bonitatem & malitiam actibus humanis absolute non convenit, sed sub aliqua tantum præcisione & reduplicacione, nempe prout solum objectum respiciunt, & à circumstantiis abstrahunt.

11. Dices: Repugnat actus humanos, etiam sub hac reduplicacione & præcisione consideratos, seu prout dicunt ordinem ad solum objectum, ut à circumstantiis præcisum, esse indifferentes ad bonitatem & malitiam: Ergo repugnat dari actus indifferentes ex sua specie. Consequentia patet, Antecedens probatur. Objectum actuum

Tom. III.

A voluntatis necessariò debet esse bonum; cum voluntas versetur circa bonum, sicut intellectus circa verum: Vel ergo est bonum honestum, vel utile, vel delectabile? Si est honestum, hoc ipso est bonum morale; si delectabile & non honestum, hoc ipso est malum: si utile, aut fistitur in ipso tanquam in fine, & sic est perversum & malum, quia perversitas est frui utendis, ut ait Augustinus: aut refertur utile in aliquem finem, & sic hoc ipso habet bonitatem aut malitiam; quia ordo ad finem bonum est bonus, & ordo ad finem malum est malus: Ergo non possunt dari actus humani indifferentes secundum ordinem quem dicunt ad objectum.

B Respondeo, negando Antecedens. Ad cujus probationem dicendum cum D. Thoma hic art. 8. ad 2. objectum actus indifferentis ex sua specie esse bonum bonitate naturali, non verò bonitate morali, quæ consideratur per comparationem ad rationem. Unde cum quæritur an illud sit bonum honestum, delectabile, vel utile? Respondetur esse bonum honestum, non actu, sed potentià, quia potest honestari ex fine, vel ex circumstantiis adjunctis: esse autem actu delectabile vel utile, quia potest alicui fini deservire, & in se etiam aliquid delectationis admittere; sicut loqui, aut ire in campum, de se delectabile est, & potest etiam utile esse ad aliquem finem. Et cum instatur, & dicitur quòd delectabile non honestum, est malum, distinguendum est: si sit non honestum privativè & contrariè, concedendum: si sit purè negativè non honestum, capax autem honestari ex fine adjuncto, negandum: tale enim delectabile non est malum determinatè & in actu, sed est permixtum & indifferens, potestque reddi bonum vel malum ex adjunctis. Similiter objectum illud potest dici utile, non determinatè ad bonum, vel determinatè ad malum, sed indifferenter ad utrumque, quatenus potest ad bonum vel ad malum finem referri, & ex tali ordinatione determinatam bonitatem aut malitiam habere.

§. III.

Alia difficultas resolvitur.

Dico secundò: Non datur, neque dari potest aliquis actus humanus & moralis, qui in individuo consideratus ostendit omnibus circumstantiis quas actu habet, non sit determinatè bonus, vel determinatè malus, sed verè indifferens ad bonum vel malum morale. Ita præter D. Thomam, & ejus Discipulos, docent plures celebres Theologi, Curiel, Bellarminus, Suarez, Valentia, Azorius, Vega, Navarrus, Sayrus, & alij, quos hic referunt & citant Joannes à S. Thoma, Ildephonsus, & alij ex nostris Thomistis.

Probatur primò ex SS. Patribus: Augustinus enim lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 18. expresse docet quod voluntas non potest in medio quodam ita consistere, quòd nec bona sit nec mala. Et Epist. 19. ait *Cavendum esse, ne quadam facta hominum media dicamus inter re-ctè facta & peccatum.* Quæ testimonia adeò manifesta sunt, ut Vazquez hic disp. 25. cap. 6. ingenuè fateatur fuisse Augustini sententiam, non dari actum indifferentem in individuo, & dicat sententiam D. Augustini, D. Thomæ, D. Prosperi, Divi Fulgentij, & aliorum Augu- Hh

12.

13.